

UJ

KIEGÉSZÍTŐ

Közvetítő Központ
für Mitteleuropa
D. R. L. K. V.
Károlyi utca 6.

ESZAK-POLITIKAI-NAPILAP

A város mostohagyerek

Nagyjában az agrárreformot mi is elfogadtuk. A részletekben volna nekünk is hozzájárulnunk. A szándék, mint már múltkor cikkünkben kifejtettük, nem rossz, de helytelen az egyoldalú célszerűség, amely mindenütt csak a parasztnak igyekszik kedvezni, az ipari, kereskedői és értelmiségi osztályt semmibeveszi a mellette. Ez a tendencia nyilvánított meg a pénzügyi és az adóügyi törvényalkotásán is. A paraszti adókat kormányok és ellenségek egyaránt a legrosszabbra is ösztönözték. Ha nagyon lehozhatjuk a paraszti adókat, a társadalmis merleget, ott vannak a városi tömegek. Könyörtelenséggel rá kell dörögni őket a felhőtlen sarányra, ott majd lehozhatjuk a paraszti adókat is. Ez most is van az agrárreform, amely hatalmas adókat ad a föld népének, sok százszor többet juttatja a mezei szegénységnek a város, amely a városi létet jószívúval helyezi, nem is gondol rá, hogy a nagy adócsúszkák mellett neki is adhatnának valamit. Egy erdélyi képviselőnek, Nitrospanak, jutott eszébe, hogy szerény néhány négyzetméter földet kérjen a város számára is. Volt annyira óvatos, hogy a város a földet ellen-súlyozta. Javaslom, hogy a városok kördi hatásméretes a földet kördi szűkítésre közzébe adhatják a földet a városi létnek.

Amikor a városok javát védjük, akkor az állam a földrajzi népből való megfontolással akarja? Csak egyet tudunk: Gyorsan, földmészárosi miniszter helytelenítette az ideát. Kimondta ezzel az illetékes véleményét és megazabta a többségi véleményét.

A városok tehát megint nem kapnak semmit. Azaz, hogy kapnak valamit, kellemtelen irítskat. Nincs föld lakásépítő célokra. Pedig a lakásügy van akkora problémája a városnak, mint a földmészáros a falunak. Ha a falu nem is kapja meg a Nitrospan kérte ezer méter körzetet, és neki nem sereglme, hiszen csaknem az egész földet ő kapja és ott építkezhet, ahol akar. De a szűk utcákba préselt város annyit igazán elvárhatott volna sorának intézőitől, hogy egy könnyed mozdulattal hatásmérettel kitágítsák nyomott melkukat. Igaz, hogy agrárreform vagyunk, de nem lehet egyszerűen notatódomásulvonni, hogy vannak városai, vasúti, ipari és kereskedelmi központjai ennek az agrárreformnak, amelyek nélkül néptelen S-ibérlává válna. A parasztnak mindenben kedvezni, a városnak pedig minden instanciját ellegyinténi: legalább is oktalanság. A parasztnak tényleg kedveznek, a várost, a mostohagyereket, negatívumokkal bosszantják. Az adókedvezmény, a földmészárosítás aktív gondoskodás: a városok sok ügye-bajára csak rossz törvények és erőszakolt rendeletek kínzó hatromját regasztják. Ime a lakáskérdés. Hiába akarják új-mag-új evakáló-rendeletekkel, lakáshivatalokkal és törvényekkel szabályozni, csak zavarosabbá teszik. Egy mód volna: az építkezés! De hatástan keltje ezt sajtó és közönség, mintha süketnémával beszélne; egészen más felületet kap, mint amiről érdeklődött; és legközelebb csak értelmetlen hadonászt a város.

Annak az erdélyi képviselőnek, aki a lakásépítő céljára kéri földet, megvan az érteke hozza, hogy a városok egy nagy és közös problémáját felfogja. Most volna mód és alkalom, hogy ezt a problémát a parasztnak és a városi kérdésével egyidejűleg enyhít-

sek. Igazán szerény kérés az a hatszáz méter föld, amikor a parasztnak az egész földet kapja a földet. De valamilyen ez is segítene. Mert a lakásügy egyetlen megoldása az építkezés. Az építkezés megoldása pedig nagyrészt a lakásállományok mulik. A város belsejében megfizethetetlenek a telkek, és különben is nem az a cél, hogy a város belseje építkezést, minden városnak kifelé kell terjeszkednie. Nos, ezt a kis ajándékot — helytelen a kifejezés, mert csak kedvezmény — helyes gesztussal kellene megadni a sokat szenvedett, sokat nélkülöző, csak gondolat-berrel és teherrel sújtott városi lakosságnak. Ez persze még nem volna minden, de első jelszó volt a jóindulatnak, az első segítő mozdulat. Amde a földi miniszter

azt mondja: „én ellenzem” s ebben az illetékes ellenzésben benne van az egész kormány felfogása, morálja és városellenes tendenciája. Ők a városnak egyetlen lánc földet sem adnak, csak láncokat, súlyosabb terheket. Lakásügy? Ez ellen szerintük elég egy kemény törvény: muszáj építkezni! Az építőanyagok szabad forgalma? a vámmentesítés? az adómentesség? a rekvirálás mentesítése? Ez mind illúzió. Erre az új törvény nem gondol. Csak annyit mond: Legyen építkezés! És építkezés, fájdalom, megint csaknem lesz, mert nincs hová, nincs miből, és ha van, nincs rá garancia, hogy az építkezést máról-holnapra ki nem dobják a lakásból, hogy érvényt szerezzenek a lakáshivatali rendelkezések.

Törvény az építkezések megkezdéséről

A lakásügy megoldása — A javaslat rendelkezései

— Az Uj Kelet tudósítójától —
Eukorint, június 30. Az országgyűlés, főleg a városokban törhetővé vált lakásügy nem Románia lokális problémája. A háború következtében Európa minden államában megszűntek az új építkezések és ennek nyomán Európa minden városában súlyos lakásügy támadt. Azok az állami intézkedések, amelyekkel a lakásügyet addig csak a kezdeti állapotban tartották fenn, hogy csak a nagyarányú építkezések megindításával lehet a helyzetet megjavítani. Anglia, Svédország, Franciaország, sőt a szomszédos Csehszlovákia és Bulgária is megalkotta erre vonatkozó törvényét, amelyben különböző előnyöket és segítséget nyújtanak minden építkezéshez. Megállapítható, hogy ezek a törvények, ha még nem is oldották meg véglegesen a lakásügy súlyos problémáját, de lényegesen megjavították a lakásviszonyokat.

Kissé megkése bár, de a mi törvényhozásunk is foglalkozik az építkezést elősegítő törvényjavaslattal. A szenátus június hetedikétől tizenhetedikéig szavazattal hét ellenében elfogadta Trancu Jasi közgazdasági miniszter öt fejezetben 48 szakaszt magában foglaló javaslatát.

Az új törvény a törvényes kedvezmények és anyagi előnyök egész sorozatát biztosítja a tőkésnek számára, ha építkezésekre fognak, viszont bizonyos kényesítő rendelkezéseket is tartalmaz, amelyekkel rászorítja az építkezésre azokat, akik a szükséges anyagi eszközök fölött rendelkeznek. A törvény

kötelezi az államot, megyéket, városokat és községeket, hogy a birtokukban levő, arra alkalmas üres telkeket (területöket) az építkezések reálit és nyilvános árverés útján adja el.

A vételár tizenöt éven át fizetendő részletekben törlesztik a vevők, ötszázalékos kamattal. Ezenkívül az állam kedvezményes tarifát mellé, amennyiben rendelkezésre áll, szükséges építőanyagot szállít, a kifizetéstől behozott anyagot pedig mentesíti a behozattal vámok alól. Mindazok az épületek és üzemek, amelyek 1921. és 1926. között építettek fel, a most hozott törvény feltételei szerint

húsz éven át mentesek mindegyikük állami vagy községi egyenes adó alól. Igaz fontos és az építkezéseket bizonyára

nagy mértékben elősegítő rendelkezést tartalmaz a 16. fejezet, amely kimondja, hogy az új építkezésekre feltett vagyon értékének felére nem vehető hadinyereség vagy vagyonadó. Az újonnan épített házak, vagy üzemek fölött pedig a tulajdonos szabadon rendelkezhetik.

Az új törvény 5 millió lejt, valamint a magánlakások építésére a 100 millió lejt költségek befizetésére is lehetőséget teremt.

Gyárak és más ipari üzemek, amennyiben vagyonuk az 5 millió lejt meghaladja, kötelesek munkásaik számára is lakásokat építeni.

A törvény második szakasza kimondja, hogy csak azok a vállalatok vagy magánosok részesülnek az új törvény kedvezményeiben, akik ezt kérik és akik kötelezik magukat, hogy egy éven belül az építkezést megkezdik és azt legkésőbb 1927-ben befejezik. Amennyiben egy éven belül az építkezést nem kezdik meg, az üres telekre új árverést irnak ki. Ha az új árverés eredménye az első alatt marad, a differenciát az első árverező köteles fizetni, ha nagyobb, ugy a többletet egy létesítendő

Állami építkezési alap
javára fordítják. Amennyiben a vállalatok, vagy magánosok a második szakaszban előírt időben az építkezéseket nem fejezik be, az utolsó szerződésben foglalt eddigi házbér huszszorosát fizetik be az építkezési alapra. Ebből az alapról közintézményeknek az építkezési költségek felét, magánosoknak egy harmadát juttatják kölcsönsegély formájában. Az alap gyarapítása szempontjából magas adókat vetnek ki a magánosok tulajdonában levő üres telkekre is. Az új lakbértörvény a jelen törvény értelmében épült házakra nem vonatkozik. A régi házak helyén épülő új házak befogadókapacitásának a régi épületek legalább háromszorosát kell kiteknie. A 27. és 28. szakasz pontosan körülírja, hogy mely telkeket kell az új építkezések számára kötelezően átengedni. A törvény utolsó szakasza a közgazdasági minisztériumban felállítandó új adminisztratív szervezethez vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

A kamara a szenátus által már megszavazott törvényjavaslatot valószínűleg a birtokreform után fogja tárgyalni. És ha a javaslatból törvény lesz, annak komoly és megfélelő végrehajtása egyedül alkalmas arra, hogy a lakáskérdést végleg meg lehessen oldani, vagy legalábbis lényegesen enyhíteni.

Chajim Nachmann Bialik

Legtöbbször az 5 nevét említik a ma élő zsidó költők között. A harag dalai — Síró hazám a legszebb zsidó líra, ami eddig költő tolla alól kikerült. Okos és a poézist megbecsülő gondolat volt a kolozsvári Ceire Cion agilis vezetőségéé, hogy a mester első feltűnést keltő ekkor megjelenésének harminc esztendő évfordulóját Bialik-fülszöveggel akarja emlékeztetni tenni. Ez alkalomból elmondunk itt egyet és más a költő életpályájáról.

Chajim Nachmann Bialik 1878-ban született egy Radí nevű oroszországi faluban. Szülei jómódúak voltak; apja háromszáz hold földet bérlet, korcsmáros volt, nagy gazdagsága. Az öreg egész nap dolgozott, este sem pihent, mert legalább három órát a Talmud olvasásával töltött. A falu völgymedencében feküdt, csodás természeti szépségekről övezve, a közelben tiszta tengerszem. Az öreg Bialik gyakran vitte ide kis fiát, akit korán megtanított héber nyelvre. A fogékony lelkű gyermek a meleg időben soha nem akart a szobában tanulni. Kiment a természetbe, itt tanult egy ideig, azután a pásztorok társaságát kereste, tiffinőzött, eljászadozott a hátrányokkal. Habrécba a tó körül költeménye kedves visszaemlékezés a gyermekkorra, amelynek minden ártatlan hangulatát nagy művészettel tudta beilleszteni a költemény leírásos részébe.

Hét éves volt, amikor szülei nagy anyagi csapások után városba kényszerültek költözni. A munkához és jóléthez szokott apa Zimoriba költözött, ahol bizonytalanul, szomorú, tengő életet élt, ami energiájától megfosztotta. Egy könnyű hűlés az ellankadt embert ágyynak döntötte és nem sokára meghalt. Az anya kénytelen kényszerítésből föntartani a családot. Ezt Sirati — Dalom című költeményében siratja meg későbbi éveiben a költő.

A fiu nagypapához került, aki chéderbe küldte. Chajim Nachmann nem jó tanuló. A szigorú tegyelmet, a hűlyeséget, a melamed botlását nem bírta. Kifáradt ellene minden intő figyelmeztetést. Nagypapja egyszer nagyon megverte, mire magába harapta fájdalmát, elvonultan folytatta életét, nem járt ki a szabadba, hanem olvasással töltötte minden idejét. És mindent elvasolt, minden könyvet, ami kezébe került. Nem ismert rendszert, mohón tanult mindent, ter-

mészettudományt, matematikai ismereteket, irodalmakat, történetet. Szokatlan tehetősége megkönnyítette számára a dolgok megtanulását anélkül, hogy megfelelő előismeretei lettek volna. Ez a kaotikus tanulás nem sokat használt a fiu képességeinek, de szükség volt rá, hogy lecsapolja lelkében az izgalmakat, amiket az életben észrevett fonákosságok okoztak.

A fiu besz hamidrasba került. A walo-schmi besz hamidras nevezetes volt türelmes szelleméről. Bialik azonban itt nem világi ismereteket szerzett, hanem talmudot tanult nagy intenzivitással. Annyira megszerette a talmudot, hogy egészen megfeledkezett a célról, amiért ezt a jesivát választotta. Később azonban szellemi fejlődése új irányt vett, oroszul tanult és akkor ismerkedett meg Frug költészetével. A poémák nagy hatással voltak rá, kezdte az irodalmat alaposan tanulmányozni és maga is írogatott.

Bialik 1891-ben cionista eszmék szolgálatába lépett és azokat erősen propagálta. Egyesületet alapított és a „Hameliz” című lapjában egy hatalmas cikkben (Leraajon Hajisuv, az ujjáépítés gondolatáról címmel) kibontja a cionista zászlót. Sem a kor, sem egyéb körülmények nem kedveztek akkor a cionizmusnak. Bialik szomorúan, de nem szányszegetően elhagyja működése színterét és Odesszába költözött. Itt ismeretségbe lépett írőkkel, akik munkával támogatják és 1892-ben kiadhatta első költeménykötetét. A költő később megházasodott és fákerekeskedést nyitott. Az üzletet sehogysom tudta vezetni, tönkrement és tanítóskodással kereste kenyerét. Odesszában modern chédert nyitott, amely csakhamar egyike volt a leglátogatottabb zsidó tanintézeteknek. Bialik egyidőben folytatta irodalmi munkásságát is és „Moria” néven tankönyvkiadó vállalatot létesített. Később közeli barátságba lépett Achad Haammal, akihez gyönyörű tankölteményt írt. 1899-ben írja egyik legjobb elbeszélést és 1903-ban már halma van újra szomorú, megható költeményeket.

1903-ban írt meg a „Harag dalai” című költeménykötetét, amely megjelenése után az egész világon népszerűvé tette nevét. Most egymást követték a szebbnél szebb költemények és amikor 1909-ben Palesztinába utazott, utja valóságos diadalmat volt. Visszajövet Oroszországban élt, utóbbi időben nagy nélkülözések között. sz. i.

A vasutassztrájk vádlottal a kolozsvári hadbírósg előtt

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A kolozsvári VI. hadtest hadbírósga tegnap délután kezdte meg a főtárgyalást az 1919. évi áprilisi erdélyi vasutassztrájk ügyében. A tárgyalást Popescu ezredes vezeti. Az ügyész Blanius, védők dr. Oprea és dr. Román Valér. A vádlottak padján nyolcvan-an ülnek, akiket az ügyész államellenes cselekedetre való igaztással vádol.

Elsőnek Terhes Gyulát hallgatják ki, akitől az elnök aziránt érdeklődik, kik voltak benne a vasutasok élelmezési szövetségében.

Terhes Gyula: A munkásság részéről én és Ujhelyi Ferenc, a katonaság részéről Stetz főhadnagy. A szövetség a háború előtt is megvolt és a román megszállás után Caciula kormánybiztos beleegyezésével működött.

Az elnök: Tud-e arról, hogy valakit Budapestre küldtek pénzért? Összekötöttesben volt-e a csikmegyei székelyekkel?

Terhes mindkét kérdésre „nem”-mel válaszol. Azután elmondja, hogy az egész vasutas-szervezkedésnek az volt a célja, hogy a Magyarországtól elszakadt vasutasságot önálló testületbe tömörítsék.

Medgyesi Ferencet hallgatják ki azután.

Az elnök: Igaz-e, hogy a vasutasokat felszólította, ne szolgálják a románokat és hogy a székelyeknek azt üzenté volna, támadják hátba a románokat abban a pillanatban, amikor a vörösek előrenyomulnak.

Medgyesi: Egyik sem igaz.

Tusan Sándor azt vallja, azért szervezkedtek, hogy a műhelyeket megvédjék.

Ezután a sztrájk okának tárgyalására térnek át. Heltán Mór következik.

Az elnök: A román megszállástól kezdve kapták-e rendszeren a fizetésüket?

Heltán: Rendszerintelenül, sokszor két-három-négy hétre elseje után.

Az elnök: Akkor miért zavarogtak?

Heltán: A műhelyeknél, ahol 15-20 aprins 1-ig ki volt rendezve egy tábla, amelyen az állt, hogy aki akarja, elhagyhatja állását. Nagyon nyugtalanok voltunk. Elalmsízert se kaptunk, nyugdíjgyűnk se volt rendezve, azt hiszem ezért ment el egy emberünk Pestre, hogy ezekről felvilágosítást kérjen.

A tárgyalás benyult a késő esti órákba és valószínűleg néhány napig fog tartani.

Szonja

Írta: Szabó Imre

(2)

Szonja a háziasszony szerepét adta és mindenkinek kiosztotta a kenyereket, sőt rendelt, mindenki igyon, ösztökölte az embereket, mindenki, Wuttke is, aki most fejezte be előadását a német faj pusztulásáról. Eppen tegnap olvasott egy alapos értekezést a germán specifikumról, a „Bismagenról” és ha általános lesz a sörtől dagadt gyomor, abban a percben a német nép beszűnteti nemzeti ellentállását, abban a minutumban és más, kevésbé magasrendű néppel, szóval bármely más néppel, mert mindegyik alacsonyabb rendű, keveredni fog.

A szikár Jenei fölállott, kimagaslott az egész kertben, a mókás, hanyag kézlegyintésben is valami parancsoló volt.

— Elrendelem — mondotta tagoltan, ropogós alföldi magyar hanghordozással — elrendelem az általános gyomordagasztást, elrendelem a német nemzeti ellentállás megszűnését és elrendelem az általános fajkeveredést. E rendelet értelmében Wuttke professzor ur először egy szöke kriglit hajt le, majd egy barnát, végül egy fetetét!

A zene, mintha tust akart volna adni, dobbal, trombitával, sippal, beleharsogott, aztán ellégyült. A vidám gyülekezet énekelt:

Waldesrauschen wunderbar
Hast du mir das Herz getroffen!
Treulich bringt ein jedes Jahr
Welkes Laub und welkes Hoffen.

Szonjából kihatott a kin. Előbb könyvekben permetezett belőle a fájdalom, aztán a szívet szorongatta, mint ijesztő, nehéz lidérenyomás fölszállt a keblére és zihálva, görcsös vonaglásokban tört föl. Fejét lehajtotta az asztalra, úgy sirt, édes emlékek és keserű csalódások rajzolták benne, szent és szomorú percek egy élet hiábavalóságának. Soha vissza nem hívható napok napfényes derűje suhant át a lelkén a sejtelmes keletről ideszakadt akkordok édesítették pillanatokon fájdalmát, aztán újra marcangoló gyász borult rá, vigasztalan sivárság körmei vágta a torkába.

Jenei kilépett a padból, odahajolt föléje: — Szonjika, drága virágom, hagyj abba! Lágy, finom erezettü kezét ajkához vette, arcán simogatta, csókoltgatta.

A müncheni asszony szakértője volt az idegeneknek és e révén a honvágyának is.

— Tudom, mi az — szölt bölcselkedve Engem is, istenem, hogy elfogott a honvágy, amikor lánykoromban egyszer Stuttgartba utaztam rokonokhoz, aztán zenészkávéházba vittek, ahol cseh zenekar játszott szomorun. Megtudom érteni a kisasszonyt. Hogyne sirna, ha szegény Tatárországból jött, mongolok és magyarok közül. Hagyják, sirja ki magát!

Hagyták kisírni Szonját, mert messziről jött, mongolok és magyarok közül. A jó asszony vajjon honnan szerezte geográfiai ismeretét?

Jenei sem zavarta, inkább Treibelt, a hiu írórt csipkedte.

— Olvastam kiseded remekét a Lombos Helikonban, drága mester. Azt hittem, ókori korongot ad naiv festményekkel, legalább is

úgy indult az ösvizekből magasba szökött ló-tuszvirág meséje, a lóuszó, amelynek kelyhéből az örök szerelem született a napisten képében.

— Sok hangulatot fecsegteltem az apróságra — szölt nyugles szerénységgel az író.

— Valóbankár volt nem a hangulatért, mert ezt a kincset még megtalálhatja, de az usalomért, amit az olvasóknál okozott és talán még okozhat.

— No, no, kedves művész, ne legyünk epések; az írásban sok rejtett tartalom van, szín és forma, korfestés, ami csak másodszori, vagy harmadszori olvasás után buggyan elő — felelt Treibel, akinek ez is alkalom volt egy kis öndicséretre.

A festő, igaz ember, talpig férfi, sarlatán-ságokat utaló, a művészet rabja, imádója. Az önhitteteket úgy érezte magán, mint álmában hasán kapiskáló varangyot, undorral lelőtte, vissza a pocsolóába; nem ölte meg.

Az ajka szögletét fanyarra biggyesztette.

— Ön kritikus és író egy személyben — szölt kegyetlen nyugalommal — miért rejtegeti a színt és formát? Látja, én észrevettem, olyan vásáriasan ordított belőle. Finom ókori témából bazári portékát méltóztatott csinálni.

Jó, hogy fölguyjították a sokszintű, sok formájú lámpiókat, a rezsebandát vonós zenekar váltotta föl, az uszonnázó vendégek fölchélődtek, a vacsorázók rajokban hullámozottak befelé, a tomboló hejhujzásnak hirtelen vége szakadt, tompított előkelő színek, városi hangulat áradt szét a kertben, a páholyokban lila ernyők fénye jól öltözött, diszkrét viselkedésű vacsorázókra ömlött.

(Folvtatjuk.)

A tisztelt Ház folyosóján

— Az Uj Kelet munkatársától —

Bukarest, jun. 25. A kis Dâmbovița patakon túl szelíd kapaszkodású dombon épült a román törvényhozás háza. Várszerű boltíves kapun át vezet az út a kis térségre, ahol két történelmi épület néz farkasszemet egymással: a Metropolita székesegyház, ódon, sárga bizánci tornyai és a megnövekedett ország szükségleteihez restaurált parlament, a görög építőstílus nyugodt és méltóságos megnyilatkozása. A domb alatt zöld mező, tehének legelnek rajta. Távolabb a síkságon terül el Bukarest, apró házaival, szűk és görbe utcáival, az évszázados török uralomra emlékeztető rendszertelenségben. Alig ötven-hatvan esztendeje, hogy önálló állam fővárosa lett Bukarest s ez idő alatt hatalmas lépésekben közeledett a nyugati metropolisokhoz. De a városban, különösen a külső részeken, még ma is ott terpszkedik a Kelet tunya ötletszerűsége, összeviszta dobált alacsony házak és síkatorok, utcára nyíló műhelyek és általában a nyüzsgő, terka, hangos utcai élet. Mint minden fejlődő nagyváros a háború után, itt is ormótlán környezetek emelkednek ki a törpe környezetből, jelezve, hogy már megindult a nagy felpezsdülés, csak derékotörte az Európán végigsöprő vihar.

Ülés a kamarában

Délután félhárom óra van, élénkület kezd a parlament előtti térség. Kocsik, autók rognak át a boltíves kapun, érkeznek a képviselők, szenátorok, miniszterek. De jönnek gyalogszerrel is a honatyák, ezeknek még nem sikerült a husosfázék közlemben férfközniök. Azután jön a karzat közönsége, elegáns hölgyek, katonatisztek, diákok és hivancsiskodó vidékiek. Egy egy újságíró siet át a téren. Most egy küldöttség érkezik, kopott ruhájú hivatalnokemberek, a postások sérelmeit akarják a miniszternek elpanaszolni. Egy ambiciós kormánypartí képviselő közéjük áll és tüzei őket.

Lassanként újra elcsendesedik a térség, csak a várakozó kocsik és sofőrök hangos eszmecseléje hallatszik. Bent megkezdődött a kamara ülése. Előbb a karzatról nézzük az ülés folyását. Csöndes, szesz ciók nélküli délután. A pénzügyi javaslat egyes paragrafusait tárgyalják. Az érdeklődés egészen mérsékelt. A miniszteri padokon egyedül Titulescu pénzügyminiszter ül. Elegáns, harminc év körüli fiatalember. Borotvált arca kinaira emlékeztet. Azt mondják, rendkívül tehetséges és progresszív gondolkodású ember és az Averescu-kormányban csak azért vállalt tárcát, mert nem akart addig várni a miniszterségre, míg Demokratikusabb kormány jön. Mindenáron miniszter akart lenni. Ezt, mint a mai román politika jellemző tünetét, egy igen kiváló ellenzéki képviselő mesélte el nekem.

A szónoki emelvényen egy kormánypartí képviselő támadja a pénzügyi javaslatot. Ez szintén szokott dolog a mai kormánypartiban. Valami kellemetlent mondhatott a képviselő, mert Titulescu miniszter élesen közbeszót. Erre a közbeszólások egész lavínája indul meg. Előbb Mihalache, a parasztpárt vezére és elmondja véleményét, a hátsó sorokban valaki egy egész szónoklatot vág ki. A miniszter minden közbeszólásra válaszol. Alig értem a szavát. Az elnök his fakalapácsával kopog az asztalon. A radikális Lupu képviselő valamit kiált a miniszter felé. Vegre elűi a lárma s a miniszter befejezi félbemaradt mondatát. De most sem az igazi szónok következik, aki az emelvényen áll. Az igazi szónok korbátt kezekkel hallgat. Most újra egy ellenzéki képviselő válaszol Titulescunak s a miniszter ez esetben sem marad adós a viszonyválasszal. Így megy ez jó félórán keresztül, míg az emelvényen álló szónok ismét szóhoz juthat. Pedig ma csak szürke, eseménytelen délutánja van a kamarának. Milyen lehet itt egy viharos ülés?

A folyosón

Lemegyünk a folyosóra. Ide már nehezebb a fejútas, mert a folyosón csak képviselők és miniszterek tartózkodhatnak. Csak igen kivételes esetben idegenek. Magas protekción kell igény-

bevennünk. A széles folyosó félkör alakban fut az ülésterem körül, ide jönnek a képviselők cigarettázni, csevegni. A folyosó egyik sarkában van a büffé. E pillanatban a büffé és a folyosó sokkal élénkebb képet mutat, mint az ülésterem. Egy csoportban erdélyi képviselők vitakoznak, a másik csoportban parasztruhás képviselők hallgatják ugyancsak parasztruhás vezetőket, a karakterisztikus arcu Mih. I. Kóvér, őshajju bácsi jön felém. A román parlament egyetlen zsidó nemzeti képviselője, a csernovitzi Straucher doktor. Óreg parlamenti ember. Már harminc évvel ez előtt az osztrák Reichsratban képviselte Csernovitz zsidóit.

— Nagyon egyedül vagyok — mondja lemondással Straucher — alig van itt valaki, aki igazán megértene törekvéseinket. A képviselők nem mondhatók épen antiszem táknak, Cuzá és társai kivételével, de idegen és kellemetlen nekik a zsidókérdés. Nem ismeri itt senki a mi problémáinkat, a nagy, forradalmi átalakulást, ami bennünk végbemegy. Talán Lupu és barátai azok, akik megértéssel és szeretettel foglalkoznak a zsidósággal. A szocialisták egyenesen ellenséges magatartást mutatnak nemzeti és kulturális törekvéseinkkel szemben. Általában mondhatom azonban, hogy a kamarában nem igen fordulnak elő zsidóellenes megnyilatkozások. Kerülik a zsidókérdést. Igen érdekes Jorga professzor magatartása, aki azelőtt hangos antisemita volt, ma ellenben tartózkodik minden zsidóellenes nyilatkozattól. Jorga e yébbkánt régi ismerősöm, a háború előtt ugyanis egy alkalommal főtartóztatták a bukovinai határon osztrák csendőrok és én interpelláltam érdekében a Reichsratban.

Parlamenti tevékenységéről elmondja Straucher, hogy felszóltat egy izben a zsidók polgári egyenjogúsága ügyében és követelte, hogy a hiányos decret lege helyébe alkosson a parlament a kor szellemének megfelelő törvényt. A törvény szükségességét azonban kérdésessé tette a saint-germaini és trianoni béke ratifikálása, amely határozottan kőrvonalazza a zsidók egyenjogúságát. Straucher rutinos parlamenti debatter, de sajnos nem tud jól románul és nincs meg benne az a fiatalos akaratér és aktivitás, amely nélkülözhetetlen lenne annál az emberrél, aki egyedül képviseli a román parlamentben egy millió kisebbség érdekeit. Straucher reméli, hogy a következő választásnál a zsidóság fel fogja ismerni parancsoló létérdekeit és csak zsidó nemzeti képviselőkre adja szavazatát. Ilyenformán legalább nyolc-tíz képviselője lehetne a zsidóságnak és ezzel már eredményes parlamenti akciót lehetne lefolytatni.

Beszélgetés a parasztság apostolával

Stere Constantin, a beszarábiai parasztpárt vezére siet át a folyosón. Megkérek egy ismerős képviselőt, mutasson be neki. Stere tiltakozva emeli fel kezét.

— Nem adok interjút. Magam is irok néha s ha mondanivalóm van a nagyközönség számára, megírom magam. De ha beszélgetni óhajt velem, szívesen állok rendelkezésére.

Beszélgettünk. Először ketten-hárman álltak körülöttünk. Stere előbb tört németiséggel beszél, majd az előadás hevében hirtelen átcsap románba és megkér valakit, hogy tol mácsolja nekem. Érdekes, tudós koponya. A nagy szürke szemekből, melyek erős szemüveg mögöl néznek, mély értelem árad. Lányében és felfogásában van valami a Dosztojevsky oroszából, valami misztikus erő és hit. A beszarábiai eredet minden bizonnyal mély nyomot hagyott lelkében. Forradalmi lélek, bár nem az a forradalmat. Németbarátsága miatt sokat támadtak és képviselővé történt megválasztása heves vitákat provokált. A parasztfelszabadítás apostola. A parasztképviselők úgy néznek rá, mint mesterre. Miközben beszél, egyszerre többen és többen gyűlnek körénk, valóságos gyűrű körüldöttünk. Ábitattal hallgatják. A román demokrácia jövőjéről beszél és az európai átalakulást egy vonathoz hasonlítja, amelyen különböző osztályban utaznak az utasok. Vannak, akik első

osztályon utaznak és vannak, akik a vonat legvégén lévő teherkocsin. Mindegy. A vonat iránya változatlan és minden kocsit elérkezik rendeltetési helyére. A román demokrácia ma még teherkocsin döcög, de el kell érkeznie oda, ahova az első osztályú utasok. A haladás, a fejlődés útja meg van szabva, egyik kocsit sem mehet hátrafelé. Mert ugyanaz a mozdony huzza az összes kocsikat: az emberiség lelkiismerete.

— Mi egy világforradalom közepén állunk — mondja mély meggyőződéssel Stere — s ez a forradalom nem kerül el országhatárokat. Egy új internacionális rendnek kell jönnie, mert a régi megbukott. Az új internacionális rend kikerülhetetlen úgy politikai, mint gazdasági szempontból.

— Politikai szempontból új rendet kell teremteni, mert a régi csak újabb és újabb háborúkkal tartható fenn. Az emberiség belefáradt a háborúba. Belátta, hogy minden háború, még a győztes is, veszteséggel és pót-hatalian értékek pusztulásával jár. A demokráciát élő valósággá kell tenni. Új formákat kell keresni a népek egymásközötti érintkezésére, mert a régi hazug volt s a dolgozó emberiség utálja már a hazugságokat.

Az új nemzetközi szolidaritás

— Gazdasági szempontból is szükséges egy új internacionális rend, amely lehetővé teszi a nyeresztermények igazságos elosztását és megakadályozza, hogy egyik állam kizsákmányolja a másikat, egyik ember a másik embert. Az imperialista-kapitalista államok proletárjai között egy új érdekszolidaritási forma van keletkezésben. Ez a szolidaritás a következő telismerésen alapszik: Az iparilag fejlett államok proletáriátusa nem veheti fel eredményesen a harcot a kapitalizmus ellen, amíg ezeknek módjukban áll az iparilag elmaradt országok proletárjait velük szembeállítani és khasználni. Viszont az elmaradt országok proletárjai is csak úgy arathatnak sikert, ha szolidarisak a nyugati munkástömegekkel. Az a véleményem, hogy ebből az új adott helyzetből, nevezetesen a háború előtti viszonyok datenminálta kőltőző proletárérdekek kiegyenlítéséből csak egy új nemzetközi formája keletkezhetik a munkásszolidaritásnak.

— Bizonyos, hogy a nyugati országokban a munkásszótály sikere a termelés szocializálására vezető utat jelent. Ha a szocializálás megtörténik a fejlettebb országokban, ez a processzus mindenesetre kölcsönhatást fog gyakorolni a gazdaságilag fejletlenebb országokra is. E kölcsönhatás következtében ezek az országok nem folytathatják a maguk lassu fejlődését, hanem alkalmazkodni kénytelenek a gazdaságilag haladottabb országokhoz. Miként Oroszországban meg kellett csinálni a földreformot a parasztság semlegesítése végett, épúgy kénytelenek lesznek az iparilag hátramaradt országok is (a nyugati államok változott viszonyai miatt) semlegesíteni parasztságukat s ez csakis a földreform által érhető el. Az iparilag elmaradt országok fejlődésének első feltétele, hogy a parasztság földhöz jusson. Ez nem jelenti feltétlenül a kisbirtokrendszer megszűlését, hanem egy olyan paraszt munkáscsoportot, amelynél a munkás nincsen elválasztva munkaeszközeitől. A földreform által a paraszt a termelés eszközeinek birtokába jut s ez kiindulópontját jelenti egy igazságosabb és gazdaságosabb termelési módnak. Minthogy a gazdasági élet alapfogolata a csere, az iparilag fejlett országok kényszeríteni fogják Kelet-Európa parasztságát az intenzívebb termelésre (a kereslet-kínálat növekvése folytán) s ez a kényszer a mezőgazdasági termelés fejlettebb formáihoz fog vezetni, előbb a szövetségi, később pedig egy ma még nem is sejtető rendszerhez.

— Az új nemzetközi rend tehát elkerülhetetlen. Ma már csak akörül folyik küzdelem, hogy ezt az átalakulást ki irányítsa. Két tábor van a munkásvilágban: az angol vagy nyugati, amely reális és az orosz vagy keleti, amely misztikus. Ha az angol és francia munkásságnak sikerül kormányaitat engedményekre bírni, akkor az angol felfogás fog győzni. De ha ez nem

sikertől, akkor féltő, hogy az orosz veszi át a vezetését.

— En természetesen az angol irány dialát szeretném, mert Románia nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy forradalmat csináljon. Románia csak tűrheti a világtoradalmat.

Ennél a kijelentesnél egy szocialista képviselő ellentmond Sterének és hosszú vita kezdődik. Stere védelmébe veszi a kisbirtokot, mert szerinte ez vezethet a fejlettebb mezőgazdasági termeléshez és a szövetkezeti rendszerhez. A nagybirtok mai formája minden szociális fejlődésnek utjában áll. De nem kommunista, szerinte a kommunizmus a huszadik század embereinek csak utópia.

A vitát a parlamenti szolgák éles csengése szakítja félbe. Szavazni hívják a képviselőket az ülésrembe. A folyosó kiürül. Az elfüggőnyzött ajtók mögül tumultus zaja hallatszik. A képviselők szavaznak. m. e.

Dr. Dandea lemond a lakáshivatal vezetéséről

Utódja még nincs — Tomuca tanácsost kérték föl a hivatal átvételére — Az Uj Kelet tudósítójától —

A lakáshivatal ügye tudvalevőleg dr. Tiplea elnök megbízásával új fázisba jutott. A korrektségéről és mindenképen megközelíthetlenségéről ismert tisztviselő a lakásügyeket csak olyan feltétellel vállalta, ha ebben a kényes, nagyfotosságu állásban nem hagy érvényesülni semmiféle protekciós befolyást. Dr. Tiplea nagy ambícióval és lelkiismerettel látott hozzá a kolozsvári lakásügyek rendezéséhez, de mielőtt elkészült tervezetének első részével, a lakáskataszter hevenyészett összeállításával és meg akarta kezdeni a lakások kiutalását, már egy olyan ostromnak volt kitéve, amely dilemma elé állította. Vagy kedvező befolyásos embereknek, vagy csakis lelkiismerete szavára hallgat. Tiplea ez utóbbit választotta és a hivatal vezetésétől visszavonult. A fiatal dr. Dandea vállalta a lakáshivatalt, de már az első időben kiderült, hogy ő sem fog megőregedni ebben a hivatalban. Dandeanak az a hibája is volt, hogy a felekkel nem tudott bánni. A feljelentések egész tömege érkezett a polgármesterhez és ezek nagyjából része arról szól, hogy a tanácsnok idegesen viselkedik, sok esetben meg sem akarja hallgatni a feleket és nem veszi sorra kérelmeiket.

A lakáshivatal vezetéséhez pedig hozzáértés és jó idegek kellene. Naponta 150—200 lakásigénylő fél jelentkezik, majdnem mindig egyik protekciós levéllel ellátva. Volt rá eset, hogy ideiglenes minőségben alkalmazott irnok háromszobás lakás kiutalását követelték, közölték a lakás címét, nem törődve azzal, hogy ilyen lakásban két család húzódott meg, évtizedek óta Kolozsváron lakó emberek. A lakásügyek elintézése tehát ezen az uton teljességgel lehetetlenné vált Dandea számára, aki a minden oldalról jövő zaklatást megelégedve, kijelentette Tanasescu belügyi államtitkárnak, hogy a hivatal vezetését rendelkezésre bocsátja. Együttal tegnap hivatalos ügyben Gyalura utazott.

Dandea lemondásával a megtűresedett állásra még pozitív jelölések nem történtek. Az állást többek között felajánlották Tomuca tanácsosnak is, aki azonban csak olyan feltétellel vállalta, ha szabad kezét engednek abban a tekintetben, hogy protekciót semmilyen körülmények között ne kelljen respektálnia. Kijelentette illetékes helyen, hogy ha hivatalát átvenné, akkor elsősorban a régen benyújtott kérvényeket intézné el és csak időbeli sorrendben fogantositáná a lakáskiutalásokat. Azt hiszi, hogy tapintattal és a nagylakások fölött rendelkező emberek szerénységre való kényszerítésével a lakáskérdést addig is, amíg a Trancu Jasi-féle nagyarányú építkezési akció megindul, valahogyan megoldaná.

Minden egyes megye legalább egy delegátust küldjön a kongresszusra! Minden zsidó fizesse be a sékelét!

Kormányrendelet a nagyromániai Zsidó Nemzeti Alapról

A közmunkügyi miniszter rendelete az összes prefekturákhoz — Kormányengedély a Nemzeti Alap gyűjtésekre — A Nemzeti Alap biztosai hivatalos igazolványokat kapnak

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A Zsidó Nemzeti Alap egyik legfontosabb intézménye és eszköze a palesztinai zsidó nemzeti otthon felépítésének. Amióta a cionista mozgalom általánossá lett a zsidó nép körében, a Nemzeti Alap is egyre nagyobb népszerűséget nyert és fontosságának csúcspontját a sanremoi békeszerződés után érte el, mikor is az antant hatalmak Palesztinát zsidó nemzeti otthonná nyilvánították. A Nemzeti Alap célja, hogy Palesztina földjét örök birtokul megvásárolja a zsidó nép számára. Érthető tehát, hogy a sanremoi békehatározatok után fokozottabb erővel indult meg a Nemzeti Alapra való gyűjtés az egész világ zsidóságában. Ezt az állandó gyűjtési akciót csak megkönnyítette, sőt elősegítette az egyes antant hatalmak barátságos jóindulata, amellyel mindenféle kedvezményt és törvényes biztosítékot megadtak a zsidó népek, a gyűjtések szorgalmazására. A Nemzeti Alapra való munkásságnak Nagyromániában se volt semmiféle akadály, de az egyes helyi hatóságok, az ügy nem ismeretében, igen gyakran nehézségeket gördítettek a N. A.-akció elé. Végre is a köz-

munkügyi miniszter rendeletileg szabályozta a kérdést.

A Zsidó Nemzeti Alap központi irodájának kérésére a közmunkügyi és népjóléti Minisztérium Aszistentája Sociala Vezérgazgatósága a folyó évi június hó 10-én 7251. számú rendeletében a Zsidó Nemzeti Alap központi irodájának a következő felhatalmazást adta:

„Előterjesztett kérelmekre tisztelettel értesítjük, hogy felhatalmazzuk önöket, hogy az egész országban és bármilyen formában adományokat gyűjthessenek a palesztinai otthon felépítését szolgáló alapjuk fejlesztésére. Megbizottaik az önök által e célra kiállított igazolványt hordják mindig maguknál. Ebben az ügyben közzeladatot adunk ki az ország összes prefekturáinak. A Miniszter helyett: Eugen Botez vezérgazgató; Aug. Petrescu.”

A Zsidó Nemzeti Alap központi irodája e felhatalmazás alapján rövidesen ki fogja szolgáltatni a Nemzeti Alap biztosok részére igazolványaikat.

Agrárreform és vagyonadó

Eljutottak a kisajátítási árig — Az új vámtarifa

A kamara az utóbbi napokban érdemleges munkát a folytonos viharok és botránkok miatt nem tudott végezni. A tegnapi ülés aránylag nyugodtan telt el és így eljutottak egészen a kisajátítási árról szóló pontig. Ez a pont az, amely a legtöbb ellentétre adott alkalmat, de amelyhez a kormány állását köti. Ennek a pontnak most következő tárgyalásán dől el, hogy a kormány az agrárreformot változtatás nélkül keresztül tudja-e hajszolni.

Az „Indreptarea”, a kormány félhivatalosa éles támadást intéz az „Adeverul” ellen, mert az a parlament munkaképtelensége és folytonos botránysinálása folytán azonnali feloszlását követeli. Az „Indreptarea” szerint emögött személyes érdekek húzódnak meg. A minisztertanács elfogadta az új vámtarifa tervezetét, amelyet állítólag július 1-vel már életbe is léptetnek.

As agrárreform vitája

Bukarest, június 30. Berlescu képviselő beterjeszti az egészségügyi szolgálat reorganizációjáról a szenátus által már megszavazott törvényjavaslatot. Ezután folytatják az agrárreform vitáját. A 21. szakasznál a kamara elfogadta Butzureanu módosítását, mely szerint a helyi bizottságoknak joguk van a birtokokat kvalifikálni hegyi- vagy síkbirtokoknak. A 22. és 23. szakaszt módosítás nélkül megszavazták. Utóbbinál többen felszólltak és hangoztatták, hogy a földbirtokosok a legelők kérdésében igyekeznek kijátszani a törvényt.

Mihalache újból felhozta Vintila Bratianu samburestii birtokának hegyi birtokként történt kvalifikálását, holott a birtok síkföldön fekszik, míltal nagy kárt okozott az ottani falvak népének. Ez nem válik egy pártvezér becsületére, aki folyton a parasztok iránt érzett szeretetéről beszél. Duca válaszul és kijelenti, hogy Bratianu több birtokát teljesen kisajátította a parasztoknak.

Garoflid miniszter: Az összes földművelőknek meg van a joguk, hogy a legelők kimutatásába felvétesse nek és ily értelemben adtam instrukciókat az agrárbizottságoknak.

Titulescu pénzügyminiszter kéri, hogy a hadi vagyonok megadóztatásáról és a tőkeadóról szóló javaslatokat pénteken kezdjék tárgyalni és pénteken, szombaton és vasárnapon is tartanak nappali és éjjeli üléseket.

A kamara elfogadja Titulescu indítványát, majd megszavazza a parlament költségvetését.

A bányák köztulajdonba vételéről

A kamara éjjeli ülésén Chabert képviselő parlamenti vizsgálóbizottság kiküldését kéri Cadriaterbe (Dobrudza) az ottani viszonyok megvizsgálására. Ezután folytatják az agrárreform tárgyalását. A 24. szakasznál Madgearu javasolja, hogy a földszin alatti területeket (bányákat) stb. sajátítsák ki az állam részére. Hosszasban kifejté indítványát. Jorga

pártolja a javaslatot történelmi alapon és kifejti, mily fontos közgazdasági jelentősége van ennek az országra nézve, mert megakadályozza, hogy idegenek kezükbe kaparintthassák az ország földalatti kincseit.

Averescu miniszterelnök azt válaszolja, hogy ezt a kérdést külön törvény keretében kell majd rendezni és azt legközelebb beterjeszti.

Az elnök szavazásra teszi föl a kérdést és a kamara 136 szavazattal 86 ellen az eredeti szakaszt elfogadja. Nagy zaj és szóváltás, elnök, Buzdugant (parasztpárti) és Skitanescut (kormánypárti) rendutasítja.

A 26. szakasznál Reducanu javasolja, hogy a megmaradt birtokok csakis közérdekű testületeknek legyenek bérbeadhatók, magánosoknak nem. A kamara elveti ez indítványt és megszavazza a javaslat többi pontjait is, egészen a kisajátítási árról szóló pontig, amely ma került tárgyalás alá.

Elfogadják a közigazgatási reformot

A szenátus mai ülésén folytatta a közigazgatási reform tárgyalását. Kisebb módosításokkal elfogadják a 192—323. szakaszokat. A 324. szakasznál a szenátus elfogadja Bogdan Duica javaslatát, mely kimondja, hogy a jelenlegi tisztviselők szerzett jogait elismeri.

Ezután a szenátus az egész javaslatot 53 szavazattal 22 ellen elfogadja.

Argetoianu belügyminiszter köszönetet mond a szenátusnak a reform megszavazásáért és kijelenti, hogy a reformot becsületesen végre fogják hajtani.

Életbeléptetik a vámtarifát

A minisztertanács jóváhagyta az új vámtervezetet, így a Titulescu által beterjesztett javaslatot teljesen elfogadják és július elsején életbe is léptetik. Azoknak a cikkeknek az importja, amelyeket Romániában nem gyártanak, mentesítik a vám alól, viszont azokat a cikkek, amelyeket Romániában gyártanak, védővámval fogják sújtani. A pénzügyminiszter reméli, hogy az import szabaddáttele fel fogja lendíteni Románia iparát és kereskedelmét. A luxuscikkek nagy adóval fogják sújtani.

Progresszív vagyonadó

A kamara elé tegnap terjesztették a progresszív vagyonadóról és a hadiadóról szóló javaslatot. Ezt az adót fizetik: Az összes romániai lakosok az országban levő vagyonuk után, azok a román alattvalók, akik nem is laknak az országban, ittlévő és külföldön levő vagyonuk után, továbbá az idegenek is Romániában levő vagyonuk után. Megadóztatás alá kerül minden ingó és ingatlan vagyon. Az adóköteles azon javai, melyekről behívóvitja, hogy 1914. előtt birtokában voltak, csak háromnegyed rész értékben kerülnek megadóztatás alá. Ellenben azok a vagyonok, amelyekről bebizonyult, hogy hadiszállításokból erednek, akár személyek részéről, akár olyan társaságok részéről, amelyek 1914. augusztus elseje előtt nem foglalkoztak ily ügyletekkel, továbbá árubehozatalból származó vagyon és minden más háborús konjunkturából magyarázható vagyonok a hadinyereségadó alá esnek.

Görögország meg akarja szállni Konstantinápolyt

A szövetségesek újabb jegyzéke — Angora se köt békét — Görög hadüzenet Oroszországnak

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, június 29. Az antant hatalmak megkapták már a görög kormány visszautasító jegyzékét, amelyet megtárgyaltak, határozatot hoztak és megtették az újabb diplomáciai lépést. A szövetségesek athéni követi újból jegyzéket adtak át a görög kormánynak, amelyben Anglia, Franciaország és Olaszország kormánya tiltakozik az ellen, hogy

a görög csapatokat Trácia határán koncentrálják.

A csapatkoncentráció nyilvánvaló célja, hogy a görögök bevonuljanak Konstantinápolyba. A szövetséges hatalmak semmi esetre sem tűrik, hogy a görögök megszállják Konstantinápolyt, amely az antant védelme alatt áll. Görögország viszont épen Konstantinápoly megszállásával akar katonai nyomást gyakorolni a kemalistákra, de gondol arra is, hogy

megelőzi Kemal csapatainak Konstantinápolyba való bevonulását.

Ha Görögország tényleg megvalósítaná ezt a tervét, szemben találna magát a szövetségesek egész hadi erejével.

Párisban tovább folynak a tárgyalások Bekir Sami bej és Briand között. Bekir Sami bej kijelentette a francia miniszterelnöknek, hogy Törökország őszintén óhajtja a békét, szívesen látja a szövetségesek közvetítését, de nem hiszi, hogy az angolai kormány a jelen pillanatban hajlandó lenne Görögországgal tárgyalni. A törökök meggyőződtek arról, hogy

Görögország kétszínű politikát folytat

és ha le is mond kisázsiai területekről, azt nem teszi őszintén és csak az alkalomra fog várni, hogy ismét Törökországra vesse magát. Bekir Sami bejnek ez a nyilatkozata újból komplikálja a helyzetet, mert az derül ki belőle, hogyha Görögország engedékeny is lenne, a béke Kemal kormánya ellentállásán dőlne meg. És ez a kijelentés megvilágítja egyúttal azt a politikai elgondolást, amelyet Kemalék szövetsége Oroszországgal hozott.

A keleti kérdésnek egyébként érdekes epizódja az

az új hadüzenet, amelyet a görög kormány az orosz kormánynak intézett.

A hadüzenet oka, hogy Kemalék frontján orosz csapatok is küzdenek. Gyakorlatilag nagyobb jelentősége nincsen ennek a hadüzenetnek. Mindenesetre van annyi, hogy a szövetségesek most már határozottabban támogathatják szövetségességét. Oroszország már el is rendelte a Fekete tengeri flotta mozgósítását. Az orosz flottát Odessza elé koncentrálták és a feladata az lesz, hogy blokádot állítsanak Kisáziát és felvegye a harcot a görög flottával. Kemal paza hadserege egyre gyarapszik, mert nagy mohamedán tömegek mozdulnak meg és fegyverkeznek Kemal támogatására. Angorában elrendelték az általános mozgósítást. Most körülbelül százezer ember van fegyverben a görögök ellen. A törököknek erős tűzértségük is van, mert Oroszországtól megkapták Vrangel tűzértségi felszerelését.

Elhalasztották a portorosei konferenciát

Róma, június 29. (R.T.I.) A Giolitti-kabinet lemondása következtében a portorosei konferenciát július 9-ére halasztották el.

Az Aaland-sziget sorsa

Páris, június 29. (Damian.) A népliga mai ülésén az Aaland-sziget kérdésével foglalkoztak. A döntést kedden hozzák. Foglalkoztak még a lengyel litván konfliktussal is. Erdemleges határozatot ebben a kérdésben sem hoztak.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség:	977
Kiadóhivatal:	844
Zs. N. Sz.	558

A régi típusa

Igazán nem tudtam előre, nem is tudhattam: a véletlen hozta így magával. Tegnap egy meglett emberről írtam, aki nagyszerűen fiatal zsidó, ma, úgy hozza a véletlen, hogy egy ifju emberről írtak, aki szegény, összegörnyedt, öreg zsidó, régimódi zsidó. Igazán mind a két esetben inkább csak típusokról van szó, két nemzedékről, az estébe görnyedtekről és a hajnal felé haladókról, a kivesszőkről és a most életnek indulókról: két típus ez és a típust megérzékelte személyek, csak alkalom és ok, hogy a nagy, nagy kontrasztot észreveggye az ember.

Hát nem is fontos, hogy neveket említsek — és nem is fogok. Tegnap a Haggibbor barátságos mérkőzést játszott a kolozsvári Atlétikai Clubbal, röviden Kac cal, aki elejétől fogva rivális ellenfele a Haggibbornak: magyar csapat. Hát szép mérkőzés volt. A keretet a tribün adta meg. Nagyszerű bűdös-zsidóság folyt a Kac pártisei között, tudniillik a Kac régi és eddig még mindig vesztes riválisa, a bajnok és ligagyőztes Haggibbornak. De igazán nem ez a fontos. A Kac csapata mindenben méltó akart lenni a kerethez és játék közben szintén nagyszerű bűdös-zsidóságot rendezett. Különösen, mikor a Haggibbor, meglehetősen zajos botrányok között egy tizenegyessel egyenlített a Kac vezető gólját. „Rajta magyarok!” hangzott föl a Kac részéről a csatakiáltás, bevezetője az újult küzdelemnek és bokarugásoknak. Ezt az ostromot a Haggibbor még csak állta. De a játékosok csatakiáltása egyszerre hevesebb lett és: „mássz rá a zsidóra! az anyád zsidó! bűdös zsidó!” biztatások csak úgy röpöködtek a légtérben.

Hát ez egy kicsikét mégis csak sok volt egy barátságos mérkőzésnek. A lövések és rugások ostromát még csak állta a Haggibbor legénysége: visszalépett és visszarugott. De mikor a bűdös-zsidóság egyre hangosabb lett a Kac játékosai között, hát ezt megszokhatta. A Haggibbor legénysége befogta az orrát és játékközben levonult a pályáról. Az eredmény 1:1, de megállapítandó, hogy a Kac jobban bírta a bűdös-zsidósággal. Azonban ez sem a fontos.

Az öltözőben, a Kac sportintézője fölkereste a Haggibbort és csapata nevében, nyilvánosan bocsánatot kért. Helyes volt, de még ez sem a fontos. A fontos, a jellemző, a tipikus része most jön a dolognak.

Van a Kac csapatának egy elsőrangú játékos, — nevet nem említek, mert típust akarok megmutatni. Ez az elsőrangú Kac játékos: zsidó. Az egyetlen zsidó a Kac-ban. Milyen lelkiállapotban lehetett ez a szegény fiatalember, mikor a saját csapata „az anyád zsidó!” kiáltással rontott neki a Haggibbornak? Sajnáltam és csodáltam ezt a fiatalembert. Mert biztos, hogy fájt neki, hiszen ő is zsidó. És mégis ott küzdött, legjobb tehetségével a Haggibbor ellen, a zsidó Kac-ban. Hogyan érezhette magát ez a fiatalember és mi az a lidéres, bémító erő, mely visszafojtotta indulatát, hogy nem hagyta faképnél saját csapatát?

Nordannak van egy világhírű meséje: „A szelídített oroszlan”. Egy oroszlanról szól, akét még kölyökkorában fogtak el és bedresszirozták vadászatra. Oroszlanvadászatra. És mikor a földesur oroszlanvadászatra ment, a bedresszirozott, szelídített oroszlan tett a legtöbb kárt saját testvéreiben, a szabad oroszlanokban. Milyen nagy tragédia ez, — de a mese tragikumusa csak ezután következik. A földesur vadász-kutyákat is vitt a vadászatra. És egyszer csak, a vadász-kutyák, talán akarattal, talán tévedésből, szabad oroszlanok nézték vadász-társukat, a szelídített oroszlant, rávetették magukat és széttépték. — Szegény, Kac-ban küzdő fiatalember, zsidó játékos, — úgy sajnáltam tegnap és úgy átéreztem benne, a Nordau oroszlanjának tragédiáját.

És nem egy ember ez: típusról van szó. A lelkében összegörnyedt, régimódi, öreg zsidó típusa ez egy fiatal, életerős, izmos testben. Tegnap egy meglett emberről írtam, aki nagyszerűen fiatal zsidó, ma úgy hozta a véletlen, hogy egy ifju emberről írtak, aki szegény, összegörnyedt, régimódi zsidó. A név nem fontos: típusról írtam. g. j.

— **Zsidó diákok a Keren Hajjeszódra.** Danzigból jelentik: Az itteni cionista ifjuság, egyetemi hallgatók és középiskolai tanulók elhatározták, hogy a Keren Hajjeszódra való gyűjtési akcióban tevékeny részt fognak venni. A diákok elhatározták, hogy maguk is övenezer márkát adnak össze e célra.

— **A „Mizrachi” felhívása.** A „Mizrachi” helyi csoport elnöksége felhívja mindazon propaganda bizottsági tagokat, akik még a gyűjtővelekkel nem számoltak el, hogy haladéktalanul számoljanak el a helyi csoport hivatalos helyiségében Szentlélek-utca 1. szám alatt. Cluj 1921. július hó. Elnökség.

— **A „Mizrachi” kolozsvári csoportja** július 8-án vasárnap délután 2 órakor a Chevra Kadisa tanácstermében ismertető előadást tart, amelyen az érdeklődőket szívesen látják. Előadó: Klein Jakab Huedin.

— **Ki lehet palesztinai alattvaló?** Londonból jelentik: Lloyd George nemrégiben az angol parlamentben nyilatkozatot tett, amely szerint a sevresi szerződés 129-ik paragrafusára alapján palesztinai alattvalók csakis a Palesztinában lakó zsidók lehetnek. Más nemzetiségű állampolgárok, akik Palesztinába jönnek és ott megtelepednek, változatlanul megtartják előbbi állampolgárságukat.

— **A Ceire Cion egyesület** Bialik ünnepejét a jövő vasárnapra halasztották.

— **Az „Adeverul” gazdát cserélt.** Bukarestből jelentik, hogy az „Adeverul” című napilap gazdát cserélt. Bacalbasa, Fagure Emil, Milian és Rosenthal újságírók vették meg eddigi tulajdonosaitól. (Dü.)

— **A szatmári héber óvoda vizsgálója.** Szatmárról jelenti tudósítónk: Vasárnap délelőtt folyt le az E. Zs. N. Sz. szatmári csoportja által egy év óta fenntartott héber óvoda évről-évről vizsgálója. Az óvodát Grünblatt Magda héber óvónő vezette nagy szaktudással és lelkes munkájával a sok-sok szünettel megszakított rövid iskolai év alatt gyönyörű eredményt ért el. A vizsgán jelenlévő nagyszámú hallgatóság meglepő örömmel figyelte a kis gyermekcsereg meglepő héber tudását. Mindenkinek az volt az impressziója, hogy ez a gyermekcsereg további megfelelő vezetés mellett a zsidó nemzeti ügynek lelkes harcosává fejlődhetik és kialakult az az óhaj, hogy az elért kiváló eredmények után a héber óvoda fenmaradását biztosítani kell. A vizsgán a többi között jelen voltak dr. Jordán Sándor főrabbi, a szatmári héber óvoda és elemi iskola egyik megteremtője, Princz Armin, a statusquo hitközség elnöke, továbbá az aznap Szatmarra érkezett Ferenc Mendel, az E. Zs. N. Sz. főtitkára, valamint a héber iskola vezetősége Sugár Fülöp iskolaszéki elnökkel az élén. A szépen sikerült vizsga után dr. Jordán Sándor szép beszéd keretében mondott köszönetet Grünblatt Magdának sikeres működéséért és szerencsét kívánt neki a további munkához. Ferenc Mendel felszólalásában örömeinek adott kifejezést, hogy Szatmáron megvan vetve a zsidó kultúra alapja és a szövetség hálóját tolmácsolta dr. Jordán Sándornak, mint aki a kulturának egyik legteljesebb előharcosa. Az ünnepségről azzal a tudattal távoztak az óvoda megalapítói, hogy uttörő munkájuk meghozta első gyümölcsét.

— **Szünnidei tanfolyam a Tarbut iskolákba átlépők számára.** A Tarbut Országos Zsidó Isko a Egyesület cluj gimnáziumának igazgatósága felszólítja mindazokat a növendékeket, akik idegen iskolából lépnek át a helybeli gimnáziumba és a héber, francia és román nyelvekből fölvétel vizsgára vannak utasítva, hogy 1921. július 4-én délelőtt 9 órakor az iparistola helyiségében (Petőfi-utca 13. I. em.) jelenjenek meg.

— **Ma kezdik meg a Banca Generala-bankjegyek beváltását.** Mától kezdve a Banca Generala-bankjegyek kötelező forgalma megszűnik. Csupán a 25 és 50 banis papírpénz marad forgalomban. A 100, 20, 5 és 2 leies lebélyezett Generala-bankjegyeket és az 1 leiseket, akár lebélyezettek akár nem, hasonló névértékű Nationala-bankjegyekkel cserélik be. Julius elsejétől reggeltől kezdve senki sem köteles a Generala-bankjegyeket elfogadni. A beváltást a Banca Nationala helyi fiókjai, valamint a közpénztárak végzik, levonás nélkül.

— **Tombol a Stromboli.** Rómából jelentik: A Szicília melletti Stromboli-szigeten a hasonnevű vulkán kitört. A láva elborította a sziget legnagyobb részét. A lakosság kétségbeesetten menekül.

— **A külföld tájékoztatása.** Bukarestből jelentik, hogy Take Jonescu külügyminiszter elhatározta, hogy minden külföldi követtség mellé egy újságot is kiküld abból a célból, hogy a külföldet a romániai eseményekről megtehetően tájékoztassa.

— **A sztrájkoló cseh banktisztviselők.** Prágából jelentik: A csehszlovák bankok tisztviselőinek sztrájkja a köztársaság összes csehszlovák pénzintézeteire kiterjedt. A sztrájkoló gyűlésén Klotác szenátor is beszélt. A német bankhivatalnokok szövetségének képviselői szolidaritást jelentettek be a sztrájkolókkal. Kijelentették: a német bankhivatalnokok felkészülnek arra az esetre is, hogy nekik is meg kell kezdeniök a sztrájkot. Az olasz, jugoszláv, német és magyar banktisztviselők szövetségei felajánlották egész sztrájkalapjukat a sztrájkoló javára s így több mint 60 millió csehszlovák korona felett rendelkeznek a sztrájkolóknak.

— **A szamosvölgyi vonat csatlakozása a kolozsi fűrdővonathoz.** Kolozs fűrdőt a szamosvölgyi vasutvonalak mentéről is számosan keresik fel. A kolozsvári üzletvezetés tegnap úgy intézkedett, hogy az egyik szamosvölgyi vonatnak Apahidán csatlakozása legyen az 560. számú fűrdővonathoz, amely ezentúl harminc percig vár az Apahidára 8 óra 16 perckor érkező 1. számú szamosvölgyi vonatra.

— **Öngyilkos orvos.** Konstantinápolyból jelentik: Odesszai menekülők beszélik, hogy dr. Mandelstamm, az odesszai kórház hirneves orvosa néhány héttel ezelőtt lakása ablakából az utcára ugrott és szörnyethalt. Dr. Mandelstamm már régóta buskomor volt és több ízben említette, hogy életének végét fog vetni.

— **Hogyan kell vasuti jegyet váltani Bukarestig.** A Nagyvárad—Bukarest vonalon tudvalevőleg kétféle gyorsvonat közlekedik. Az egyik a Nagyváradtól Tövisig és Tövisről Bukarestig menő rendes, illetve nemzetközi polgári gyorsvonat, a másik a Tövisről hetenként háromszor közlekedő orient-expressz. Az orient-expressz hétfőn, csütörtökön és szombaton jön Tövisre és megy tovább Bukarestbe. Akik ezzel a vonattal akarnak a fővárosba utazni, azoknak, minthogy számozott ülőhelyei vannak, néhány nappal előre meg kell rendelniök jegyüket a tövisi állomástól. A hét többi napján kedden, szerdán, pénteken és vasárnap Nagyváradon, vagy bármely más a fővonal mentén fekvő állomáson válthatják meg jegyüket az utasok, akiknek, ha Nagyváradtól Tövisig a közvetlen kocsiban helyet nem kapnak, Tövisen át kell szállniök. A jegy ára az orient-expresszen Tövisről Bukarestig 967 lei.

— **Házasság.** Deutsch Ignác a kolozsvári Unio szállítási vállalat tulajdonosának leányát Annuskát eljegyezte Sámson Feri Marosvásárhely.

Miliczter Ilonka Szilágyosmlyó és dr. Gál Jenő orvos jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Külföldi termés Jugoszláviában.** Jugoszláviában — belgrádi lapjelentések szerint — szokatlanul bő aratást várnak az idén. A vetések állása általában olyan kedvező egész Jugoszláviában, hogy hosszú évek óta nem ígérték a kalászos ilyen gazdag termést. Hasonlóan kedvezők a kálászosok a mezőgazdaság többi ágaiban is.

— **A mérlegek bemutatása a mérlegképesítő-intézetnél.** A kolozsvári mérlegképesítő-intézet néhány nappal ezelőtt elrendelte, hogy a kereskedők mutassák be mérlegeiket felülvizsgálásra. Az iparkamara tegnap érdeklődött a rendelet oka és lényege iránt és tisztázódott, hogy csak a vásárosok és hálólok mérlegeinek bemutatása szükséges, a kereskedők ezalól a kötelezettség alól fel vannak mentve.

— **A keleti expressz konferenciája Budapesten.** A francia keleti vasutak igazgatósága az első expressz vasuti konferencia színhelyétl Budapestet választotta. A konferencián Angolország 3, Németország 6, Ausztria 6, Románia 2, Belgium 2, Hollandia 2, Franciaország 3, Csehszlovákia 2 és Magyarország 2 kiküldötttel képviseltette magát. A konferencia legfontosabb teendője az egységes tarifa megállapítása, a valutáris nehézségek elhárítása volt. Elhatározták, hogy fenntartják továbbra is a francia frankalapot a viteldíjak fizetésénél. Megállapították, hogy az utasok bármely állomáson megválthatják az egész utra szóló füzetes jegyet. A keleti expressz utirányát illetően, amely Calais—Dover hajócsatlakozással a Brüsszel és Amsterdam vonatcsatlakozással Párison, Münchenen, Bécsen, Budapesten át Belgrád érintésével ér Bukarestbe, a csehek azt kívánták, hogy ne Bruck-Királyhidán, hanem Marcheggén át Pozsony—Párkányán—Szob állomásokon vezessék Pest felé. A magyarok ezt hevesen elenezték és a konferencia a magyar álláspontot tette a magáévá.

— **Szilágyi Eleonora r.-i. udvari szállító Bukarestből** jelentik: A király a Szilágyi Eleonora részvénytársaság kolozsvári céget az ipar fejlesztése terén kifejtett sikeres munkásságának elismerésül királyi udvari szállítási címmel tüntette ki.

— **Vasuti tisztviselő a vámkerelésnél.** A vámkezelés körül előforduló anomáliák megszüntetésére a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara azzal az előterjesztéssel fordult a CFR. itteni üzletvezetéséhez, osszon be állandó szolgálatra egy vasuti tisztviselőt a vámhoz, aki gondoskodik arról, hogy az érkeztet árukat azonnal vámolják, vámolás után pedig rögtön adják ki tulajdonosuknak.

— **Daktiloszkópia táviró utján.** Kopenhágából jelentik: Dániában és más országokban az utóbbi időben eredményes kísérleteket tettek Jørgensen dán hivatalnok találmanásával, amely lehetővé teszi a gonosztevők személyazonosságának távirati uton való megállapítását ujjnyomat segítségével. A kísérletek igazolták Jørgensen módszerének gyakorlati értékét és megbízhatóságát. Rövid időn belül rendőri konferenciát hírnak össze, melyen állítólag a belga delégátusok javasolni fogják, hogy Kopenhágában személyazonossági jegyzéket állítsanak össze nemzetközi gonosztevőkről. A költségeket az érdekelte államok viselnék.

— **Rendőrségi hírek.** Hunyadi Endréné Krizbai utca 30. számú lakos előre megfontolt szándékkal történt mérgezés miatt feljelentést tett Hunyadi Katalin ellen. — Fried Fülöp Piata Abatorului 3. számú lakos bejelentette, hogy egy jáрма eltűnt. — Pop Sámuel Dávid Ferenc-utca 9. számú lakos arról tett jelentést, hogy a nála lakó Jonescu George tizenhét éves iskolásfiú néhány nap előtt eltávozott lakásáról és nem tért vissza. — Lusztig Sándor Berek-utca 1. számú lakostól elloptak négyezer leit. — Töröcsik Lajosné Egyetem-utca 10. számú lakos magánlakásértés miatt emelt panaszt.

— **Az ír miniszterek résztvesznek a londoni konferencián**

London, június 29. (R.T.I.) James Craig ír miniszterelnök elfogadta az angol kormány meghívását és négy miniszterrel, — köztük lord Londonderryvel, — résztvesz a londoni konferencián.

— **Albán-szövetség**
Belgrád, június 29. (Damian.) Albániából érkezett hírek szerint Tiranában albán nemzetgyűlés volt. Ezen Albánia három közigazgatási területre osztották fel. Három tartomány lesz, és pedig: Észak-, Közép- és Délalbania. Az elsőnek a fővárosa Elbassan, a másodikiké Berat, a harmadiké pedig Codra. Ez a három tartomány albán szövetséget alkot.

SPORT.

Botrányba fulladt a Haggibbor—KAC mérkőzés

— Haggibbor—Kac 1:1 —

Szerdán délután barátságos mérkőzést kívánt tartani a Haggibbor a KAC csapatával. A mérkőzést megelőzőleg közel egy óra hosszat tartó hatalmas nyári záporos volt, a víz nagy töcsákban állott a pályán s teljesen feláztatta azt, úgy, hogy sportszerű, komoly és realis mérkőzésről szó sem lehetett. A két csapat vezetői tekintettel a nagy közönségre, mégis úgy határoztak, hogy a mérkőzést megtartják. A tribünön is jól tudták, hogy realis mérkőzésről szó sem lehet, mégis a játék, illetve bukdácsolás közben a klubszeretett, de még inkább a szabájtára eresztett gyűlölet annyira elragadta a KAC játékosainak és a hozzájuk tartozó közönség egy részét, hogy a két régi riválisnak ez a komolyan számba se jöhető találkozója nagy botrányba fullasztotta a mérkőzést.

Az első félidőben a KAC „nehézsúlyú” legénysege jobban „állta meg a sarat.” Esélyeit még növelte az a körülmény is, hogy választás folytán a jóval sárosabb és megközelíthetlenebb kapu jutott részére, míg a Haggibbor kapuja előtt a füvesebb rész valamelyes kombinációt a kapu előtt mégis lehetővé tett. Az első félidő háromnegyed része eredménytelenül telik el, míg Schultz lövése révén a KAC meg nem szerzi a vezető gólt.

Közben folyton esett az eső s a most már veszedelmesen sikamlós, sáros pályán állottak ki a második félidőre a csapatok. Braunt játékközben az egyik KAC játékos megsérti, megrugja, visszavugja, aminek Braun és Schultz kiállításra a következménye. Öt perc múlva Pollák szökteti Bernátot, aki a labdával már a tizenhatos vonalon belül áll, a gól elkerülhetetlennek látszik, amikor a kapus megfogja Bernát lábát, ugyanakkor az egyik hátvéd odaérve, két kézzel előrelökte, amiért a bíró szabályszerűen tizenegyes büntető rugást ítél a Haggibbor javára. Ekkor Nagy Adam, a KAC footballintézője teljesen sportszerűtlenül berohan a pályára és a kapusnak megtiltja, hogy védje a rugást. Nagy Lajos bíró így a KAC türes kapujába rendeli el a rugást, amellyel a Haggibbor kiegyenlít.

Közben a tribünön, de a pályán is a legelítendőbb jelenetek folytak le. A KAC közönsége versenyt „zsidózott” a KAC játékosaival. Suhancok és azok a vékonyintelligenciájú emberek domináltak a tribünön, akik a fajgyűlöletet, ha megvan bennük, nem is igekezesnek elnyomni. Cégkát egy súlyos fault miatt a bíró megint, amit ő kiiltánsnak magyarázva, el akarja hagyni a pályát, de a bíró visszahívja. A KAC közönsége azonban ekkor már teljes erővel a bíró ellen fordul és a legválogatottabb sértevésekkel és gyanúsításokkal halmozza el. A bíró lefújja a mérkőzést és csendet akar teremteni. A lármá és ordítások ekkor még nagyobb lesz, amit betetőz az, hogy Nagy Adam KAC intéző ismét a pályára rohan, a bíró súlyosan megsérti és zsidózik a Haggibbor játékosok felé. Erre Jakóbi Ernő, a Haggibbor intézője is a pályára megy és a Haggibbor csapatát levezényli. Ezzel a mérkőzésnek vége szakadt.

El kell itélnünk a gyűlölködés szellemének a sportba való bevitelét. A sport arra való, hogy annak gyakorlása nemesbbé és szolidárisabbá tegye az embereket, nempedig, hogy a féktelen gyűlölködést szítsa közöttük. A kluboknak kell gondoskodniok arról, hogy híveik sportszempontokon kívül más szempontokat ne hagyjanak érvényesülni, mert így megölik azt a kis sportot is, amit nagyrahezen életre keltek Kolozsváron.

A szerda délutáni „barátságos” mérkőzés ek megcsufolása volt minden sportnak és minden kulturának. A tribün közönségén is túltettek a KAC játékosai, akik a pályán is sértő szavakat kiáltottak a Haggibboristák felé. Ezt nem enyhíti az sem, hogy egyik KAC intéző, Ferdinándi Sándor, a mérkőzés után bocsánatot kért a Haggibbor öltözőjében. Ha a sportszövetség vezetői tudnak objektívek lenni, úgy elejét veszik a hasonló inzultusok megismétlődésének.

— **Kolozsvári színészek és újságírók 3:0 (2:0).** A sikos, pocsolvány pályán játszották le a színészek és újságírók footballmérkőzésüket, amelyre a színészek csapata nyert meg nagy fölényvel Barta révén, aki mint volt aktív játékos könnyen győzte az alkalmi játékosokat. Bíró: dr. Hirsch volt.

— **Készüljtek a XII-ik kongresszusra! Minden zsidó fizesse be a sékelét!**

KÖZGAZDASÁG

Megalakult a szeszkartell

Az ipari szeszgyárosok július 10-én megszüntették üzemüket

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kolozsvári szeszkonferencia, amelynek megnyitására tegnap megemlékeztünk, szardán delután folytatta tanácskozásait. Ez alkalommal kimondották a szeszkartell megalakulását, amelybe a résztvevők közül az ipari szeszgyárosok azonnal beléptek. A mezőgazdasági szeszgyárosok csak kevés számban jelentkeztek felvételre.

A kartell célja az lesz, hogy a válságban lévő szesziparon, az összes érdekeltségekkel szemben alkalmazott *egyöntetű* elvek alapján, segítsen. Ezért a kongresszus elhatározta, hogy július 10-én a kartell összes tagjai *bizonytalan időre megszüntetik* üzemüket, hogy ezáltal a meglévő nagy szeszkrészteltek elhelyezését lehetővé tegyék. A munkásokat és alkalmazottakat azonban nem bocsájítják el. Az eladásra központi irodát létesítenek Kolozsváron, ahová a gyárosok bejelentik eladásra szánt szeszmenyiségeket. Direktóriumot választottak, élén Hirsch Ödönnel és báró Neumann Károlyval.

A kongresszus reméli, hogy ez az eljárás könnyíteni fog a szeszipar súlyos helyzetén.

A Nasic svájci frankban fizeti osztalékát. A Nasic faipari r. t., amelynek vagyona részint Romániában, részint pedig Magyarországon, Csehszlovákiában és Jugoszláviában van, részvényosztalékát svájci frankokban fogja fizetni az idén. Ez természetesen csak a régi részvényeknek frankértékű részvényekkel való becserélése után történhetik meg. Ennek az akciónak lebonyolításáról hiteles helyen a következőket tudtuk meg: Egy nagy francia bank közreműködésével 20 millió svájci frank alaptőkével részvénytársaság alakult, mely „Unio Nasic” cég alatt már működésben is van. Az „Unio Nasic” célja, hogy a különböző országokban tekvő és a Nasic tulajdonát képező erdőségeket, gőzfürészeket és telepeket magához váltsa. Ezért az „Unio Nasic” a saját részvényeivel cserélte ki a régi Nasic részvényeket és pedig úgy, hogy minden ezer koronás névértékű Nasic részvény helyett két darab 100—100 frank névértékű részvényt bocsátott ki.

Román-csehszlovák export szindikátusok. Prágából jelentik: Romániával való kereskedelmi összeköttetések kiépítése érdekében legutóbb ismételt tárgyalások folytak és pedig most már azzal a pozitív eredménnyel, hogy az érdekelt körök végleges megállapodásokat létesítettek. Ezek szerint azok az ipari csoportok, amelyek egyazon rokonszakma készítményeit fogják forgalomba hozni a két állam között, szindikátusokba tömörülve a román bankok finanszírozása mellett fogják a kivitel ügyleteit lebonyolítani. Az egyes szakmák keretében alakult szindikátusok a román bankok biztositásai ellenében bizományi áru-raktárakat fognak tartani a román kereskedelmi gócpontokban és az elszámolás azok szerint a módokat szerint fog történni, amelyeket most szögeznek le a csehszlovák iparoszsövetség kiviteli szaksztyályn.

Franciaország kedvező gazdasági helyzete. Párisi jelentés szerint Franciaország közgazdaságának helyzete állandóan javul. Hogy csak a be- és kivitel mértékét említsük, a folyó évnek első öt hónapjában Franciaországba 8 és fél milliárd frank értékű árut vittek be, tehát 17 milliárd frank értékű áruval kevesebbet, mint a tavalyi év ugyanezen idejében, viszont a kivitel emez öt hónap alatt 9 milliárd frankot meghaladta és így 1-2 milliárd frankkal többet tett ki, mint az elmúlt év első 5 hónapjában.

Valutapiac:

Bukarest, jun. 30. Márka 95—96, leva 69—71, font sterling 235—240, francia frank 525—230, svájci frank 1075—1125, lira 310—320, drachma 380—400, dollár 63—64, arany 190—195, ezüst —, oszt. kor. 11—12, magyar korona 28 1/2—30 1/2, szokol 92—93, lengyel marka 5-40—5-65, dinár —.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakozzatok a Tarbutra!

SZÍNHÁZ

Magyar Színház heti műsora:

Péntek: Elvált asszony. Operette-repriz. Berky Lili és Hegyi Lili főlépésével. Rendes hely-árrakkal.
Szombat: A szinész nem ember. Szellem. Gimnázista leány. Ujdonságok másodsor. Ezenkívül: Kabaré-tréfák, új magánszámok. Berky Lili és Gózon Gyula együttes főlépésével. Rendes helyárrakkal.
Vasárnap este: Náni. Berky Lili, Szentgyörgyi István, Gózon Gyula főlépésével. Rendes hely-árrakkal.
Hétfő: Van még szebb is. Katica. Főpróba. Ujdonságok, előszór. Ezenkívül új kabaré-tréfák, magánszámok. Berky Lili és Gózon Gyula vendégjátékával. Première hely-árrakkal.

A színház iroda hírei: Première — Berkyvel és Gózonnal. A hétfői premiere-est iránt óriási érdeklődés nyilvánul a közönség széles rétegeiben. Három briliáns egyfelvonásos darab „Van még szebb is”, a „Főpróba” és a „Katica” kerül bemutatásra. A főszerepeket mind a három darabban Berky Lili és Gózon Gyula fogják játszani. A hétfői előadás jegyeit promi-ere-helyárrakkal árusítja a pénztár. — „Elvált asszony”. Holnap este Fall Leo gyönyörű zenéjű operetteje, az „Elvált asszony” kerül színre Berky Lilivel Gózon Gyulával. — „Lear király”. A színház egész drámai személyzete lázas ambícióval készül a keddi estére, amikor Szakács Andor fogja ünnepelni a szintársulat és a közönség. „Lear király” fog ezúttal színrekerülni, Szakács Andor mellett az előadásban részt vesz a színháznak csaknem valamennyi tagja, Szentgyörgyi István-nal az élén. — „Náni” Berkyvel, Szentgyörgyivel, Gózonnal. A vasárnapi előadás jegyeit olyan tömegesen váltják, hogy előreláthatólag ismét minden jegy előlé telben fog elkeln. „Náni” fog színrekerülni, a cimszerepben Berky Lilivel.

A mozgó műsora: Uránia-mozgóban péntek, szombaton, Morell, a lánc mestere, első fejezete: „A lánc”. Cimszerepben a legjelesebb francia filmművész, Louis Ralph. E film Honore Balzac világhírű regénye: „Szép leányok tündöklése és nyomora” után készült. Rendkívül érdekesítő, izgalmas történet. Vasárnap, a második rész: „A bábok”. — Egyetem mozgóban péntek, szombat, a diadalmas Cezarina hetedik fejezete: „A jöltévő aranyaszony”. Vasárnap, csak egy napig, reprizként, egy Corvin-filmremek, a szenzációs japán dráma: „A 111-es”. Iwashiro, a japán művész szerepében, Rajnai Gábor, megrázó erejű dráma alakítását produkál. Méltó partnerrel Farkas Antónia, Kertész Dező, Becker Baby.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekből.

Restaurant Bihor étterem (volt Lloyd)

ujjonnan átalakított télikerthelyisége GRÓSZ FARKAS és STEIER DÁVID vezetése alatt 300 személyre berendezve MEGNYILT!

LAKODALMAK és BANKETTEK rendezését jutányosan vállaljuk

ORADEA-MARE (NAGYPIAC TÉR)
ראם שרה' ש"ב בקהל ראם נאלאמא תחת דגל הרה"ג מוהר"ר יוסף צבי דויטשמן שליט"א

Pályázati hirdetmény

A nagyváradai ort. izr. hitközségnél egy elsőosztályú schöhet ubodok állás kerül betöltésre, melyre ezennel pályázatot hirdettünk.

Az állásra csak elsőrangú erők pályázatai jönnek tekintetbe.

Fizetés ugyanaz, mint a jelenleg működésben lévő első osztályú metszők.

Pályázók, kik a 40 éves kort még nem haladták, ajánlataikat képesítési és működési igazolványaik másolataival felszerelve folyó évi július hó 20-ig a hitközséghez címezve nyújthatják be. Utiköltséget csak a meghívottaknak térítünk meg.

Oradea-Mare (Nagyvárad), 1921. június 22.

Ullmann Ábrahám Nussbaum Sámuel
főjegyző. 2054—I. elnök.

Pályázat

A máramaroszségi ort. izr. hitközség egy kello zenei képzettséggel bíró tenoristát keres **azonnalra**.

Fizetés megegyezés szerint.

Irodai munkára alkalmasak előnyben részesülnek.

Ajánlatok alulírott címre küldendők.

Sighetul-Marmatie, 1921. június 16.

Joszovits Lipót
hitközségi elnök.

Befőttes- és uborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók

Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegáruk —
Porcellánáruk — Wilhelmsburgi köedény — Keretlecek

waggontételben is kaphatók

Komlós Testvéreknel

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

Kérjen árajánlatot!

Vidéki nagykereskedők figyelmébe!

Külföldről tömegesen érkezett küldemények folytán — olcsó árban árusítjuk a következő cikkeket:

Grohmann cérna 24 és 48 gombolyagos, iskola-pamut, berliner és Imperial pamut, horgoló cérna, gouvre zsinór és ruhadiszek, koronaszelyem, him-zések, szalagok, csipkék, cipőfüző, állványpapír, levélpapír és boríték, írónok, radirgummi, palatábla és mindenféle iskolai cikkek. — Debreceni meszelő- és keféáruk gyári lerakata.

Saját gyártmányu szemfedelek, koporsódíszek és tometk. cikkek

Szállítás postán és vasuton

Spitzer és Lengyel rövidáru nagykereskedők

ORADEA-MARE, (NAGYVÁRAD) ZÖLDFA-UTCA 14. SZÁM

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vasárnapok kivételével.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Több évi gyakorlattal bíró fiatal ember dohány-nagyüzemben üzletvezetői állást keres. Cim a kiadóhivatalban. 2086-I

Ügyes fakturista magyar, német levelező-állást keres, ahol szombaton zárva. Singer Ignác Arad, Szarvas-utca 1. 2057-I

Fűszer-üzlet lakással átadó. Leveleket „Megegyezünk” jelleg alatt a kiadóhivatal továbbít.

Eladó egy 10 m. hosszú 7 méter széles vízhatlan pumpa. Hoffmann Tivadar mérnöki irodája Cluj, Str. Reg. Maria 38.

HA vörzességben, idegbetegségben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, vegye meg a páratlan gyógyhatású — fűrdői célokra használt — kitűnő vásártelki természetes vassójt (Eisenmerralmoor, Moorsalz) kapható minden mennyiségben a

Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) 1915

FIAT TEHER- FIAT AUTÓK
35 HP 2 1/2 TONNÁS
KAUTSCHUK BANDAGEAL

Legellenállóbbak és leg-takarékosabbak. — Leg-nagyobb könnyedséggel fut — a legmagasabb emelkedéseken is. Különböző teherautók és **TURISMAK** állandóan kaphatók

Uzinele Metalurgice Bucuresti, Fabrica de Chibritur 24. Telephon 2—2

Két alapvető munka:
KLEIN JAKAB: A' cionizmus, a héber kultúra és a vallás. Rendkívül értékes és magas nivóju héber-nyelvű tanulmány, mely a cionizmus mélységeit és a héber kultúrához és valláshoz való viszonyát erkölcsi, történelmi és filozófiai szempontokból tárgyalja és gondolatvilágába vezeti... Ara 5.— lei.
GLASNER MOSE, jiddis nyelvű brosúrája: „A cionizmus és mellékjelenségei a vallás megvilágításában.” A világszerte ismert tudós a zsidó tudomány gazdag tárházából a legmegkapóbb szemelvényeket és a legmeggyőzőbb érveket sorakoztatja fel a cionista eszme igazsága és szükségossége mellett. Ara 5.— lei.
Megrendelhető a péruz előzetes beküldése mellett a Zs. N. Sz. könyvostályában.

„Melissát” kérjen, ha finom cukorkát akar!

L'or crém
a legjobb arc-és kézápoló.

Főraktár:
László és Társa
parfumeriája CLUJ, Piata Unirei 12. (v. Bittóhelyiség)

FRISCH
bádogos és vízvezetési szerelő
elvéllal minden e szakmába vágó új munkákat és javításokat úgy helyben, mint vidéken a legjutányosabb árban. 2072-I
Monostori-ut 143

Balancmérleg
hitelesítve 1240
kg 8 5 10
Lei 230.— 300.— 350.—

Páncéldulvlakat
1 dzt Lei
85 45 55 65 75 IIII.
80.—96.—120.—160.—200.

postán, franco utánvétellel
Stern vaskereskedésében
Oradea-Mare
Nicolae Jorga [Zöldta-utca] 10. szám

A mai naptól július 6-ig

NAGY-VÁSÁR

rendkívül leszállított árakkal

Dick cégnél

- Karton 6
- Delain 6
- Batist 6
- Himzett 120^c 16
- Batist vagy Grenadin 16
- Női ing 39
- Férfi ing 39
- 130^c tiszta gyapju női costum- vagy férfiöltöny-szövet 79

A nagyvásár alatt az összes raktáron levő és itt fel nem sorolt cikkek rendkívül olcsón árusítatnak

Kadima kiadóvállalat rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.

GANZ
villamosági részvevny-társ. igazgatója: 975-1
Plata Mihaiu Vit. Széchenyi-tér 41. sz. (Széki-palota.)
Elvéllal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szélrelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Köttségvetéseket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telef. 403

Deutsch Festvórek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és waggon-forgalom a külföld, valamint a boltból minden irányból és irányába. — Fővárdijvisztörtépi és felvilágosító iroda.

Saját érdekében
ne cserélje össze a céget
NAGYBANI rövid-, kötött-, díszmü- és gyermekjáték-üzletemet saját raktárainmba helyezem át
Eisenstädter Fülöp
Str. Regina Maria (Deák F.-u.) 13
Minden cikket leszállított árban árusítok

Sárga kocsikenőcs gépszir, szappan és mindenféle növényolajok waggontételben kapható „MERCUR” vegyigyár Cluj, Kriza-u. 4

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindenféle timárhuladékokat legmagasabb napiárban vásárol
Szaru- és csontdragyár R.-T. Cluj

CSAK EGY UT VEZET az erőbör, egészséghez a páratlan hatású
HIGIEA SÓSBORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyészeti Gyár 1214
CLUJ — KOLOZSVÁR

PÖSTYÉN
világhírű iszapforrásai ismét kényelmesen felkereshetők. Tökéletes békebeli üzem. Kitűnő ellátás. Mindennemü diéta.
THERMIA PALACE
a legkiválóbb szállószanatórium, a gyógyfürdővel egybeépítve. — Az utazást, vizum-megszerzést, pénzügyi és a fürdőüzemet illető minden felvilágosítást megad a fürdőerdélyi irodája: 124
UNION-BANK Rész.-Társ
Oradea-Mare (Nagyvárad)
Str. Reg. Maria (Bémer-tér) Kolozsvár palota.

Minden házban fontos!
Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a párnatoll-, vatta-, lószőr- és gyapju-tisztítása, melyet gőzörfőre és vegyítisztásra berendezett műhelyemben gyorsan és pontosan válllok 1222
Raktáron tartok kész párnákat és tollat Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás
Stern Salamon Boeskey-ntca 9